

Posudek školitele na doktorskou disertační práci MUDr. Kateřiny Gláslové s názvem: „Traumatický stres, disociace a schizofrenie: psychopatologické a psychofyziologické charakteristiky“

Předložená práce kompetentně zpracovává problematiku disociace v její souvislosti se schizofrenií a to jak z hlediska historického, tak z hlediska některých moderních poznatků. Z historického pohledu se práce zabývá především Bleulerovým pojetím schizofrenie, úzce spřízněným s Janetovým konceptem disociace. Jak uvádí historická literatura, Bleuler chápal schizofrenní poruchy jako důsledek rozštěpení. V návaznosti na tyto historické poznatky také stávající studie ukazují, že častou příčinou disociativních symptomů u schizofrenie je traumatický stres, který je také jednou z podstatných příčin v etiopatogenezi schizofrenie. Pokud jde o některé neurobiologické aspekty těchto procesů, historická i současná literatura také poukazuje na některé vztahy mezi prožitým traumatickým stresem, disociativními procesy a epileptickou aktivitou. V tomto kontextu autorka v přehledové části své práce uvádí empirické doklady o tom, že u traumatizovaných a disociovaných pacientů se vyskytují abnormality EEG, které nejčastěji zahrnují frontální a temporální hroty, ostré vlny nebo paroxysmální pomalé vlny. Autorka zde také zmiňuje literární doklady o tom, že se u některých psychiatrických pacientů, často bez zjevných EEG abnormalit, mohou objevit psychosenzorické příznaky epileptogenní povahy (tzv. complex partial seizure-like symptoms). Tyto kognitivní a afektivní symptomy, jak autorka na základě rozboru literatury uvádí, jsou pravděpodobně úzce spojeny s disociativními tendencemi a zažitými traumatickými událostmi a často náleží k charakteristickým projevům epilepsie temporálního laloku, ale stejně tak se mohou objevit bez viditelných záchvatů u tzv. poruch epileptického spektra (Epilepsy Spectrum Disorders). Takovéto nálezy u psychiatrických pacientů odpovídají také publikovaným údajům, které dokládají lateralizovanou temporolimbickou dysfunkci u pacientů trpících schizofrenií, která je pravděpodobně způsobena subklinickou elektrofyziologickou dysfunkcí sledovatelnou například prostřednictvím měření bilaterální elektrodermální aktivity (EDA) a tyto nálezy ukazují na poruchy levého temporálního laloku u schizofrenie, které byly také dokumentovány zobrazovacími studiemi mozku.

Z výsledků několika vlastních publikovaných empirických studií autorka dokládá význam traumatického stresu a disociace u schizofrenních pacientů a poukazuje na významné klinické důsledky disociativních procesů u schizofrenie, v současnosti zejména podrobně referované v pracích C. Rosse. Metodika práce použitá v těchto výzkumných studiích se zakládá na použití psychometrických měření disociace, ukazatelů traumatického stresu, psychosenzorických komplexních parciálních symptomů a bilaterální elektrodermální aktivity (EDA). Empirická část práce sestává ze dvou klinických studií. V první studii bylo vyšetřeno 82 pacientů s diagnózou paranoidní schizofrenie a 50 zdravých kontrol psychometrickými nástroji. Na základě výsledků statistické analýzy autorka uvádí, že ve studii byly nalezeny významné korelace mezi traumatickým stresem, disociací a psychosenzorickými komplexními parciálními symptomy, které podporují již známý poznatek o roli traumatického stresu jako významného faktoru v etiopatogenezi schizofrenie. Ve druhé klinické studii, která tvoří významnou část práce bylo vyšetřeno 34 pacientů s diagnózou paranoidní schizofrenie, 41 depresivních pacientů a 36 zdravých kontrol prostřednictvím psychometrických měření spolu s měřením bilaterální elektrodermální aktivity. Výsledky dle provedené statistické analýzy poukazují na potenciální vztah mezi traumatickým stresem, disociací, psychosenzorickými komplexními parciálními symptomy a mírou pravo-levé EDA asymetrie s převahou na levé straně u schizofrenie a u kontrolní skupiny depresivních pacientů na pravé straně a bez pozorované asymetrie při porovnání se zdravou kontrolní skupinou. Výsledky obou těchto studií jsou diskutovány ve vztahu ke kindlingu v inhibičních systémech v souvislosti s traumatickým stresem a disociací, které by mohly být příčinou lateralizované

levohemisférické hypoaktivace parasympatiku u schizofrenie a pravohemisférické hypoaktivace sympatiku u deprese. Praktický význam těchto vztahů mezi traumatickým stresem, disociací a epileptiformními jevy je pak příspěvek týkající se problému indikace antikonvulzivní léčby u některých schizofrenních pacientů.

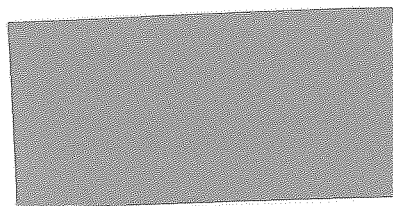
V celku práce představuje pokročilou snahu zaměřenou na výzkum potenciálních klinických aplikací týkající se časté farmakorezistence u schizofrenních pacientů. Takovéto zaměření práce se také úzce dotýká vlastního klinického zájmu autorky, která již několik let působí v oboru psychiatrie a psychoterapie ve známém Denním psychoterapeutickém sanatoriu „Nad Ondřejovem“, které se věnuje péči o schizofrenní pacienty. Autorka své práci také s velkou pečlivostí dokládá zásadní koncepční souvislosti nových poznatků a historických pohledů na schizofrenii, přičemž ukazuje relevanci těchto souvislostí pro moderní chápání pojmu schizofrenie. Tato problematika odkrývá historické dědictví v uvažování o schizofrenii, které bylo vedle Bleulerovy definice schizofrenie také výrazně ovlivněno zavedením Kraepelinova rozdělení schizofrenie a afektivních poruch. Rovněž tak koncept disociace a její přítomnost napříč různými diagnostickými kategoriemi poukazuje na význam těchto historických poznatků pro moderní psychiatrii. Autorka tak konfrontuje svoji živou zkušenost psychoterapeutické a psychiatrické práce s užitečnými teoretickými koncepty, které významně napomáhají našemu pochopení toho, co se děje v psychice člověka nemocného schizofrenií.

Další zmíněná aplikace této studie pak souvisí s novými možnostmi farmakologické léčby u schizofrenie založené na použití antikonvulzivní léčby, která je také v současnosti jedním z programů Centra pro neuropsychiatrický výzkum traumatického stresu na 1. LF UK v němž autorka také působí.

Na základě těchto výsledků považuji tuto práci za přínosnou a zejména oceňuji hledání souvislostí mezi moderními vědeckými poznatky a jejich souvislostí s koncepčním uvažováním v psychiatrii. Z praktického hlediska pak autorka poukázala na nové koncepty a principy farmakologické léčby, které rovněž potvrzují, že diagnostické kategorie vzhledem k převážně dosud neobjasněné etiologii u řady psychických poruch ne vždy odpovídají skutečnému fyziologickému stavu věci.

Na základě těchto skutečností, které jsou zároveň potvrzeny publikační činností autorky doporučuji tuto práci k obhajobě.

V Praze dne 26.2. 2010

Petr Bob, PhD